

## TÜRK EDEBİYATINDA MİYÂHİYYE TÜRÜNE BİR ÖRNEK: HÂSİB EFENDİ'NİN MİYÂHİYYESİ

*Süleyman EROĞLU\**

### ÖZET

*Bir anlamda hayatın kendisi demek olan su, insanlığın hayatiyetinin temeli olmak yanında inancından kültürüne, yaşam tarzından yerleşimine, doğayı algılayışından türlü zevklerine kadar hayatın birçok alanına tesir etmiştir. Bu tesiri edebiyatın hemen her döneminde ve muhtelif birçok eserde görmek mümkündür. Sahip olduğu kaplıcaları, leziz ve şifalı suları ile dikkat çekici Bursa ile suyun ise ayrı bir ilişkisi söz konusudur. Bursa, günümüzde olduğu gibi geçmişte de çağlar boyu su ile adeta özdeşleşmiş, bu özelliğinden dolayı övgüye layık bir şehir olma vasfını hâiz olmuştur. Bu durum, edebi ürünlerimiz içerisinde suya ilişkin bir edebi türün doğuşuna zemin hazırlamıştır. Bu makalede Bursa-su özdeşliğinin edebiyata yansımından doğan ve bu bağlamda türünün bugün bilinen tek örneği olan XVIII. yüzyıl Divan şairlerinden Hâsib Efendi'nin Miyâhiyye'si tanıtılmaya çalışılmıştır.*

*Anahtar Kelimeler : Su, Bursa, Hâsib Efendi, Miyâhiyye.*

### ABSTRACT

#### **An Example of The Miyahiyye Genre of Turkish Literature: The Miyahiyye By Hasib Efendi**

*In addition to being the foundation of vitality of human beings, water, which means the life itself in a sense, has ever had influenced various aspects of life ranging from beliefs to culture, from life styles to settlements, and from perceptions of the nature to various tastes. This influence can be observed almost in many literary works of different genres and in every literary movement. Bursa, notable for*

---

\* Dr.; Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü.

its spas, and delicious and healthy waters, has a special relationship with water. Bursa was identical with water in the past and has been so up to now over centuries, and has been a city worthy of praises for this characteristic of its. This case can be accepted as the basis of a special genre which is dealing with water among the literary works. This article presents Miyâhiyye written by Hâsib Efendi, which is created from the reflection of Bursa-water identity to the literature and known as the only work in this genre.

**Key Words:** Water, Bursa, Hasib Efendi, Miyahiyye.

Varlık âleminin toprak, hava ve ateşle birlikte dört temel unsurundan biri olan su, maddi hayatımızdan inançlarımıza kadar hayatımızın hemen her safhasını kaplamıştır.<sup>1</sup> Maddi anlamda doğanın dışında düşünülemeyecek olan insan, manevi anlamda da büsbütün doğanın içindedir; yaratılışı gereği doğa ile adeta bütünleşmiştir. Bu bütünleşme hayatın hemen her vechesine aksettği gibi edebi verimlerimiz içerisinde pek çok türde de zaman zaman belirgin bir çizgi olarak kendini göstermiştir.<sup>2</sup> Pek çok şair ve yazara ilham

<sup>1</sup> Pek çok kavimde ve inanışta rastlanabilecek bir durum olduğu gibi Türklüğün İslamlık öncesi inanç esasları içerisinde suyun varlığına rastlamak mümkündür. Bilhassa Göktürk Yazıtları'ndan anlaşıldığına göre VIII. yüzyılda Türk imparatorluğunda su, devletin resmi kütlerinden biri olmuştur. Bkz. Abdülkadir İnan, *Türklerde Su Kültü ile İlgili Gelenekler, Makaleler ve İncelemeler*, C. I, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1998, s. 491; İbrahim Kafesoğlu, *Eski Türk Dini*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1980, s. 63-64; Ramazan Işık, *İslam Öncesi Türklerde Tabiatla İlgili İnanışlar*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri 1994, s. 129-150. Türkler İslam dairesine dâhil olduktan sonra da inanç esasları içerisinde su, ayrıcalıklı bir yer işgal etmiş, bilhassa tasavvuf kültürüyle birlikte zengin bir su tasavvuru oluşmuştur. Anâsır-ı erba'a, çâr unsur da denilen toprak, hava, ateş ve su madde âleminin temel unsurlarıdır. Varlık âlemi bu dört ana öğeden ibarettir. Bkz. Süleyman Uludağ, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, Marifet Yay., İstanbul 1991, s. 48. Kur'an-ı Kerim'de Zülkarneyn, Hızır ve İlyas dolayısıyla bahsedilen (bkz. *Kehf / 60-72, Saffât / 123-130, En'am / 85*) âb-ı hayat da suyun Türk-İslam inancı dâhilindeki yerinin bir başka delilidir. "Hızır gibi yetişmek" deyimini, "Kul bunalmayınca Hızır yetişmez." gibi atasözleri, her yılın mayıs ayının altıncı günü kutlanan Hidrellez törenleri, birçok yerleşim bölgelerinde Hızır'a ait makamların ve yer adlarının yer alışı da müslüman Türklerin inancına ve kültürüne suyun aksedişinin açık bir ifadesidir. Ayıntılı bilgi için bkz. Ahmet Yaşar Ocak, *İslam-Türk İnançlarında Hızır Yahut Hızır-İlyas Kültü*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1999, s. 104.

<sup>2</sup> Bir anlamda hayatın kendisi demek olan su, kimi zaman kendi taşkın yapısı gibi gönüllerden dışarı taşıp edebiyatımıza yansımıştır. Türkün su gibi saf gönlünün su kadar saf bir Türkçe ile en güzel ve en coşkulu ifadesini bulduğu Yunus'a kendi coşkun tabiatını gönül coşkunluğunun ifadesine verip

*Taşkın yine deli gönül sular gibi çağlar mısın*

*Aktın yine kanlı yaşım yollarımı bağlar mısın*

dedirtebilen ve çöl ikliminde suya muhtaç bir hayatın bağı yanmış aşığı Fuzûlî'ye de

*Âb-gündür günbed-i devvâr rengi bilmezem*

*Yâ muhit olmuş gözümde günbed-i devvâra su*

deyişle gönlü kaplayan ilahi aşkın izahına tercüman olan sudan başkası değildir.

kaynağı olan suyun insanla ve mekânla olan münasebeti zaman içerisinde medeniyetin de ifadesi olmuştur. Her medeniyet bir şehrin etrafında teşekkül etmiş, suyun olmadığı yerde şehir kurulmamıştır.

Suyun şehir ile ilişkisi söz konusu olduğunda akla ilk gelebilecek şehirlerden biri şüphesiz Bursa'dır. Suyun ve şehrin birbiri ile adeta özdeşleştiği başka şehrin emsali pek azdır. Bursa'nın suyla özdeşliğine ilk olarak Bursa ile su kadar özdeşleşmiş Emir Sultan menkıbelerinde rastlamak mümkündür. Birçok menkıbesi hâlâ dillerde dolaşan Emir Sultan'a ait menkıbelerin üçü Bursa suları ile ilgilidir. Menkıbelerin biri şöyledir:

“Bir gün Emir Sultan bir bahçede yakın ahablarıyla bir sohbet cemiyetinde bulunur. İçlerinden Musa Baba, Emir Sultan'dan himmet edip bir keramet göstermesini, cümle ahabın bunu istediğini belirtmesi üzerine Emir Sultan elindeki asasını yere batırır ve yerden oldukça leziz, coşkun bir su fişkirir. Dostları bu kerametten dolayı Emir Sultan'a safalar bağışlayıp ağızlarından şu dizeler dökülür:

*Bir âbdır ki teşne-dile rûh-ı sânidir*

*Âb-ı hayat anı iştir revânîdir*

Asâ Suyu olarak bilinen - günümüzde Alacahırka semti sokaklarında hâlâ çeşmelerden akan- bu su, daha sonra Emir Sultan Camisi ve Hamamı'na akıtılmış ve ayrıca yol üzerinde bir kaç yerde çeşmeler inşa edilmiştir.” (İsmail Belig, vr. 39)

Seyahatname'sinde Bursa'nın vasıflarını övmekle bitiremeyen, Evliya Çelebi'nin uzun uzadıya çeşmelerinden bahsedip sözün bittiği yerde “El-hâsıl, Bursa demek sudan ibaret bir kelâmdır.” (Evliya Çelebi, s.16) demesi de bu anlamda oldukça manidardır.

Evliya Çelebi'nin “sudan ibaret” Bursa'sı XV. yüzyıl divan şairi Necati Bey'in nazarında bir kaplıcalar diyarı olarak nitelendirilmektedir. Suyuna olduğu kadar kaplıcalarına da hayran olmamak imkânsızdır. Nitekim bu hayranlığını “kapluca” redifli gazelinde:

*Çünkü sen Bursada oldun âleme def'ü'l-melâl*

*Dâ'im âbâdân olasın şâd ü handân kapluca*

*Kâ'inât içinde Bursacık gibi bir dânesin*

*Râm ider gerçi seni erbâb-ı irfân kapluca* (Tarlan, 1997; s.475)

beyitleriyle dile getirir.

Türk edebiyatında üzerine şehrengiz yazılan birkaç şehirden biri olmak gibi ayrıcalıklı bir yanı olan Bursa, bu eserlerde de sudan ayrı ele

alınmaz. Nitekim Lâmiî Çelebi Şehrengiz’inde, Bursa’yı mehtabında suyun şavkının şimşek gibi çaktığı bir yer olarak görüp:

*Gören her birini berf ile memlû*

*Sanur kim berk urur mehtâbdan su* (İsen-Burmaoğlu, 1993; s.105)

demekten kendini alamaz.<sup>3</sup> Yine Çalıkızâde Mehmed Mânî de Şehrengiz’inde:

*Hevâsı rûh-perver suyu Kevser*

*Nebâti nîş-ger toprağı ‘anber* (Mermer, 2000; s. 283)

deyişiyse, Bursa’nın suyunun Kevser gibi ruhu beslediğini dile getirir.

Şehrengiz geleneğinin yakın çağımızdaki son halkalarından Beş Şehir’de de Ahmet Hamdi Tanpınar, Bursa’nın sularına değinmeden geçemez. Birkaç defa geldiği ve her gelişinde zaman mefhumunu adeta kaybettiği Tanpınar’ın Bursa’sında su sesleri, adeta ledünni bir rüya gibi etrafı doldurur. (Tanpınar, 2001; s.117) Ve:

*Bursa’da eski bir cami avlusu*

*Küçük şadırvanda şakırdayan su*

dizeleriyle başlayıp

*Serin hülyasıyla çeşmelerinin*

*Başındayım sanki bir mucizenin*

*Su sesi ve kanat şakırtısından*

*Billur bir avize Bursa’da zaman*

dizeleriyle devam eden meşhur “Bursa’da Zaman” şiirinde de Tanpınar, adeta kendini suya verip zamanın içine akar.<sup>4</sup>

<sup>3</sup> Bursa Şehrengizleri hakkında geniş bilgi için bkz. Metin Akkuş, *Türk Edebiyatında Şehrengizler*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 1987; Abdulkerim Abdulkadiroğlu, *Şehrengizler Üzerine Düşünceler ve Belîğ’in Bursa Şehrengizi*, Türk Kültürü Araştırmaları, Ankara 1988 s. 129-167; Metin Akkuş, *Türk Edebiyatında Bursa Şehrengizleri I: İshak Çelebi’nin Bursa Şehrengizi*, AÜ Sos. Bil. Ens. Dergisi: Prof. Dr. Haluk İpekten’in Anısına, S. 1, Erzurum 1993 s. 81-85; Murat Yurtsever, *Lâmiî Çelebi’nin Bursa Şehrengizi’nde Mekan Tasvirleri*, UÜİFD, C. II, S. 2, Bursa 1989, s. 243-252; Ahmet Mermer, *Bursa Şehrengizleri Üzerine Bir Karşılaştırma*, Journal of Turkish Studies (Türklük Bilgisi Araştırmaları), volume 24/III, Harvard 2000, s. 279-288.

<sup>4</sup> Bursa’nın su ile olan özdeşliği pek çok edebi eserde kendini gösterdiği gibi hayır sahibi birçok şahsiyetin hayrına da vesile olmuştur. Şehrin geniş su imkânlarına sahip oluşu neticesinde su yolları üzerinde bir çok çeşme ve hamam inşa olunmuş, vakıflar tesis edilmiştir. Bunlardan en ünlüsü Şeyhülislam Karaçelebizâde Abdülaziz Efendi’nin

Bahsini ettiğimiz ve bunlara benzer birçok örnekte şahit olabileceğimiz Bursa-su ikilisi, edebi geleneğimiz dâhilinde mahiyeti sudan müteşekkil bir edebi türün doğuşuna da zemin hazırlamıştır. Bu özdeşliğin bir sonucu olarak Türk edebiyatının edebi ürünleri içerisinde miyâhiyye türü doğmuştur. Türk edebiyatındaki edebi türlerin tasnifine dayalı kaynaklarda doğal varlıklar ve unsurlar ile ilgili birçok edebi türe tesadüf etmek mümkündür. Edebi ürünlerimiz içerisinde bahariyye, cemreviyye, şitâiyye, hazâniyye, rahşiyye vb. gibi türler doğal varlık ve unsurları konu alsa da bu türler içerisinde bu güne değin miyâhiyye türü dâhil edilmiş değildir.

Miyâh, Arapça mâ' (su) sözcüğünün çoğuludur. Miyâhiyye ise edebiyatta "su üzerine yazılmış manzume" anlamına gelmektedir. Su üzerine yahut bir yerin, bir bölgenin suları üzerine methiye olarak da tarif edebileceğimiz miyâhiyye türünün bugün bu adla bilinen tek örneği, Bursa sularını konu alan Hâsib Efendi'nin Miyâhiyye'sidir.

Hâsib Efendi, XVIII. asra yakın bir tarihte Bursa'da doğmuş divan şairlerindedir. Ondan bahseden kaynaklarda<sup>5</sup> doğum tarihine ilişkin kesin bir bilgi yoktur. Asıl adı Ahmed olan şair, tahsil hayatının ardından kadılık görevlerinde bulunmuştur. 1753 (1166) tarihinde vefat etmiş, mezarı İstanbul'da Emir Buhari Türbesi yakınında bulunan Mekteb Haziresi'ndedir. Asrının divan sahibi şairlerinden biri olan<sup>6</sup> Hâsib Efendi'nin ismi daha çok Miyâhiyye'si ile anılmaktadır.

Bursa sularının methiyesi olan Hâsib Efendi'nin Miyâhiyye'sinin bugün bilinen iki nüshası mevcuttur. Her iki nüsha da farklı eserler içerisinde yer almaktadır. Bunlardan ilki, Umurbey Celal Bayar Vakfı Kütüphanesi, 2711 numarada kayıtlı Guldeste-i Şu'arâ adlı eserdir. Guldeste-i Şu'arâ, o vakit Demircilerbaşı'nda yıkılmış durumda bulunan caminin yeniden inşasına katkıda bulunmak üzere derlenmiş ve basılmış otuz yedi sayfalık bir şiir mecmuasıdır. Eserin derleyeni ve basım tarihi belli değildir. Mecmuada Hâsib Efendi ile birlikte Bağdadlı Ruhi, Fehim ve Veysi gibi meşhur şairlerin terkiib-i bend, muhammes, müseddes ve gazellerinden seçilmiş örnekler ile adı Bursa'yla ilintili şairlerin çeşitli manzumelerine yer verilmiştir. Miyâhiyye manzumesi, mecmuanın 17-19. sayfaları arasında kırk dört beyit halinde yer almaktadır. Döneminin antoloji türündeki

---

kurduğu Müftü Suyu Vakfıyesidir. Abdülaziz Efendi, Uludağ'da Gümgüm Mesiresi mevkiinde Müftü Suyu adıyla bilinen suyu şehre getirip su yolu üzerinde – adı bugün hâlâ Müftü Çeşmeleri olarak anılan - 40 çeşme yaptırmakla hayır yarışımın en önde gelenlerinden biri olmuştur. Bkz. Orhan F. Köprülü, *Şeyhülislam Karaçelebizâde Abdülaziz Efendi ve Müftü Suyu*, Belleten XI-41, Ankara 1947, s. 137.

<sup>5</sup> Bursalı Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri* (Haz. Mustafa Tatçı-Cemal Kurnaz) Bizim Büro Yayınları, Ankara 2000, C. II, s. 140; Mehmet Nail Tuman, *Tuhfe-i Nâ'ili*, (Haz. Mustafa Tatçı-Cemal Kurnaz), Bizim Büro Yayınları, Ankara 2001, C. I, s. 174.

<sup>6</sup> Bkz. Bursalı Mehmed Tahir, a.g.e., s. 140

eserlerinden biri olan *Güldeste-i Şu'arâ*, geçmişte Bursa'ya mal olmuş şairler ve manzumelerini unutulmaktan kurtarması yönüyle olduğu kadar o dönem şiir zevkini bizlere yansıtması bakımından da kayda değerdir.

Miyâhiyye'nin yer aldığı ikinci eser, Kâmil Kepecioğlu'nun Bursa Kütüğü'dür. Bu eser, Kâmil Kepecioğlu tarafından yaklaşık yarım asır önce Osmanlıca olarak kaleme alınmış ve dört ciltten oluşmaktadır. Bursa Halkevi'nden Bursa Yazma ve Basma Eserler Kütüphanesi'ne intikal eden eser, Genel Bl., 4519-4522 numaralarında kayıtlıdır.<sup>7</sup> Miyâhiyye, dört ciltlik eserin dördüncü kitabında 175-177 varaklar arasında kırk bir beyit olarak yer almaktadır. Nüshada manzumenin fahriyye bölümü yer almamaktadır.<sup>8</sup>

Hâsib Efendi'nin Miyâhiyye'si otuz sekiz beyti Hâsib Efendi tarafından kaleme alınmış, kalan altı beyti ise, Babafendizâde Şeyh Said Efendi (Öl. 1871/1288)<sup>9</sup> tarafından manzumeye zeyl olunmuş kırk dört beyitlik bir manzumedir. Kaside formunda, aruzun "fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün" kalıbında yazılmış olan Miyâhiyye'nin ilk iki beyti nesib bölümünü oluşturmakta, ardından girizgâh beyti yer almaktadır. Manzumeye esas teşkil eden otuz beş beyitlik methiye bölümü ile Babafendizâde Şeyh Said Efendi'nin altı beyitlik zeylinde Bursa'nın farklı yerlerinde bulunan otuz sekiz suyun ismi çeşitli özellikleri zikredilerek övülmektedir.

Miyâhiyye'de yer alan sular, içimi hoş, safâ ve serinlik bahşedici olmaları ve şifa verici özellikleriyle ele alınmaktadır. Nâ'ip Pınarı kum döktürücü, Sahrınç Suyu ve Kaplıkaya Suyu hazmı kolaylaştırıcı, Yeni Su hazmı kolaylaştırma yanında idrar söktürücü, Devlengeç Suyu yengeç çıbanını iyileştirmesi, Çatalçeşme Suyu sarılık hastalığının tedavisi gibi tıbbî dair bilgileri ihtiva etmektedir.

Methiye bölümünün ardından üç beyitlik fahriye bölümü ile devam eden Miyâhiyye:

*Âb-dâr oldu bu nazm-ı güherün ey Hâsib  
Hazret-i hân-ı kerem-kâra anı it ihdâ*

beytindeki ifadeden anlaşıldığına göre devrin padişahına sunulmak üzere kaleme alınmıştır. Manzume, Babafendizâde Şeyh Said Efendi'nin methiye bölümüne bir ilave niteliğindeki zeyli ile sona ermektedir.

<sup>7</sup> Ayrıntılı bilgi için bkz. Mustafa Kara, *Bursa Kütüğü*, Yedi İklim V (Temmuz 1993), s. 100-102. Bu eser yakında yayınlanacaktır.

<sup>8</sup> Aşağıda yer verdiğimiz *Miyâhiyye*'nin metin teşkilinde *Bursa Kütüğü*'ne göre eksiksiz durumda bulunan *Güldeste-i Şu'arâ*'da yer alan metin esas alınmıştır.

<sup>9</sup> Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Fatin Davud, *Hâtimetü'l-Eş'ar*, İstanbul 1271, s. 199, Bursalı Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, C. II, s. 47, Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmani*, (Haz. Nuri Akbayar-Seyit Ali Kahraman) Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1996, C. II, s. 47, Mehmet Nail Tuman, *Tuhfe-i Nâ'ilî*, C. I, s. 437.

Edebiyatımızda pek az madde vardır ki övgüye layık görülüp üzerine pek çok methiye düzölmüş olsun. Geçmişte de pek az şehre nasip olmuştur ki ismi su ile yeşerip yeşil sıfatıyla anılmış olsun. Bu iki vasfı bünyesinde barındıran suyun ve Bursa'nın methi, Hâsib Efendi'nin Miyâhiyye'sinde bir başka güzel ifadesini bulmuştur. Bu itibarla, gerek bir edebi türün bugün kendi adıyla bilinen tek örneği olması gerekse XVIII-XIX. asırda Bursa'da mevcut suların özellikleri ve su havzaları hakkında bilgi vermesi yönüyle dikkat çekici bir manzume olan Miyâhiyye'nin metnini aşağıda veriyoruz.

### BURÛSA'DA CÂRÎ SULAR HAKKINDA HÂSİB EFENDİ MERHUMUN MİYÂHIYYESİ<sup>10</sup>

Bârekallâh zihî şehir-i güzîn-vâlâ  
Habbezâ belde-i pâkîze-i cennet-âsâ

Var mı bir şehir ki bu beldeye mânend ola  
Cümle büldâna n'ola olsa müreccah Bursa

Şehir-i Bursa'da olan suları ta'dâd ideyüm  
Vâdî vü nehr ü huveyzât ü uyûn ü şettâ

Sularun başı Pınar Başı Suyıdur el-hak  
Anı tercîh ider cümle miyâha hükemâ

Mu'tedil pâk sudur hem dahi Nâ'ib Pınarı  
Humsı zâyi' olur ol âb-ı lezîzin hayfâ

Severüm vakt-i sabâdan berü âbî degülüm  
Katı şîrîn gelür Sütlücenün âbı bana

Var mı Sahrınç Suyının dünyâda bir mânendi  
İtdürür hazm-ı ta'âmı ne kadar olsa revâ

Bir kez içmekle doyulmazdı Umurbey Suyını  
Bu da bir emr-i acîbdür anı kıl istisnâ

Müftî Suyın olur olmaz suya tercîh idemem  
Hele şer'ice sudur iç ve aleyhi'l-fetvâ

<sup>10</sup> *Güldeste-i Şu'arâ*, Umurbey Celal Bayar Vakfı Kütüphanesi – 2711, s. 17-19.

Hoş gelür pîrlere içmeğe bu Âb-ı Asâ  
Anı izhâr-ı kerâmetle akıtmış Mevlâ  
Hâzım u mu'tedil ü müdrir olan Yeni Sudur  
Zevk-bahş olur ağır kahve yerine hakkâ  
Kandurur Âb-ı Kızık çeşmesi atşânları hep  
Mütelezziz olur elbette ider kesb-i safâ  
Teşne-gâna hele Kâtip Suyı rûh-efzâdur  
Hoş-güvâr olduğına safveti şâhiddür ana  
Âb-ı Devlengeçi ısrâr ile tercîh iderüm  
Seretân illetine olsa n'ola ayn-ı şifâ  
Kadr-ı âlî sularun birisi Âb-ı Kadri  
Iyd-gehde anı sâhib-eser itmiş icrâ  
Ele girseydi Gümüş Suyı eger bir kerre  
Anı isrâf yire harc mı iderdüm aslâ  
Âb-ı Fındıklı n'ola olsa gümüşden a'lâ  
Fındık altunı kadar nef'ini görür fukarâ  
Yatagan Suyını kalk iç de safâ kesb eyle  
Eskiden böyledür âyîn-i gürûh-ı zürefâ  
Yaycılar Suyı katı saht ü girândur ammâ  
Tîreden sâf u bürûdetle hele pek ra'nâ  
Âb-ı Nîle n'ola Nilüfer olursa mânend  
Eylemiş taht-ı Burûsada anı Hakk icrâ  
Kaplu Kaya Suyı hoş kaba kacaga sığmaz  
Sedd ü kebd ü tahâlî eridürmiş ol mâ  
Ta'mı süt ta'mıdur Ayrancı Suyunun ammâ  
Sedde îrâs ider mi'deyi eyler irhâ  
İçmeğe Âb-ı Çatal Çeşmeyi âlem teşne  
Yerekân zahmına n'ola ideler ise devâ  
Gerçi bir pâk sudur içmeğe Âb-ı Soğıcak



Nef'ini görmez anun kimse meger ehl-i rehâ

Koz Pınarı Suyı da sag ü mücerreb sudur  
N'ola rüchânını tecvîz ider isem cânâ

Tatlu tatlu içelüm biz Acı Çeşme Suyını  
Âteş-i aşkumızı idelüm andan itfâ

Âb-ı Laklakdan eger nûş ider isek lık lık  
Âfiyetler ola ey rûh-ı revânum sahhâ

Fazlı Paşa Suyını cümleye tafdîl iderüm  
Sû-yi Sultân Emîr oldı o âba mecrâ

Nemekîn sularun a'lâsı Kavaklı Suyıdur  
Anı Balıklıya takdîm ider ehl-i hevâ

Zeyniler Suyın içüp kalbünü tezyîn eyle  
Atşeden eyleme tekdîr derûnun kat'â

Menfa'atlu sularun biri Hekîm Şâh Suyıdur  
N'ola şerbet yirine içseler anı merzâ

Delice Suyın içüp cûş u hurûş eyleyelüm  
Mey-i gül-fâm kadar lutfını görmiş ukalâ

Lezzet-i Gökdereyi görse eger çarh-ı kebûd  
Kesilürdi o da gömgök su olurdu meselâ

Sularun pâdişehi olsa n'ola Ak Çağlan  
Hükmi cârîdür anun her yire zîr ü bâlâ  
Nûş iden Âb-ı Alî-şîri olur şîr gibi  
Anı Kaplan Giray Hân begenmiş zîrâ

Böyle bir vâdî-i nev tarhına dil-teşne idüm  
Kâse-i nazmumı i'câz ile itdüm imlâ

Nâvidân-ı kalemüm itdi bu vâdîde yine  
Ravza-i hâtır-ı yârân-ı safâyı iskâ

Âb-dâr oldı bu nazm-ı güherün ey Hâsib  
Hazret-i hân-ı kerem-kâra anı it ihdâ

Bâlâda muharrir Miyâhiyyeyi Hâsib Efendi merhum yüz bu kadar sene mukaddem inşâd itmiş ve muahharân dahi Burûsaya hayli sular icrâ kılınmış olduğundan bunlar hakkında muahharân Baba Efendi-zâde Şeyh Said Efendi tarafından inşâd kılınan ebyât ber-vech-i âtî tezyîl olunmuşdur.

Gül Pınar Suyın içüp bülbüle nispet her dem  
Olagör nagme-serâ-yı çemenistân-ı safâ

Çeşme-i Âb-ı Hayât işte budur gel nûş it  
Zulmete itme sefer sen de Sikender-âsâ

Foya virmez ne kadar itse harâret galeyân  
Hoş virür Âb-ı Güher teşne-i iflâsa gına

Altun Oluk Suyı sîrâb-ı gınâ itmezse  
El-atş zemzemesiyle idegör vâveylâ

Kurtbasan Suyı koyun sürüsün irvâ itmez  
İder enbân-ı çoban gibi derûnı imlâ

Pek muvâfık hele Kestâne Suyı mestâne  
Rûh-veş virmede âyîne-i idrâke cilâ

#### KAYNAKLAR

- Abdulkadiroğlu, A. (1988). *Şehrengizler Üzerine Düşünceler ve Belîğ'in Bursa Şehrengizi*, Türk Kültürü Araştırmaları, Ankara, s. 129-167.
- Akkuş, M. (1987). *Türk Edebiyatında Şehrengizler*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Akkuş, M. (1993). *Türk Edebiyatında Bursa Şehrengizleri I: İshak Çelebi'nin Bursa Şehrengizi*, AÜ Sos. Bil. Ens. Dergisi: Prof. Dr. Haluk İpekten'in Anısına, Erzurum, S. I, s. 81-85
- Bursalı Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri* (Haz. Mustafa Tatçı-Cemal Kurnaz) Bizim Büro Yayınları, Ankara 2000.
- Evliya Çelebi (1999). *Seyahatname*, (Haz. Zekeriya Kurşun-Seyit Ali Kahraman-Yücel Dağlı) Yapı Kredi Yayınları C. II, II. Kitap, İstanbul.
- Fatin Davud, *Hâtimetü'l-Eş'ar*, İstanbul 1271

- Işık, R. (1994) *İslam Öncesi Türklerde Tabiatla İlgili İnanışlar*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri
- İnan, A. (1998). *Türklerde Su Kültü ile İlgili Gelenekler, Makaleler ve İncelemeler*, C. I, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, s. 491-495.
- İsen, M.-Burmaoğlu, H. (1993). *Lâmiî'nin Bursa Şehrengizi*, Yedi İklim V (Temmuz), s. 103-105.
- İsmail Belig, *Güldeste-i Riyâz-ı İrfân ve Vefeyât-ı Dânişverân-ı Nâdiredân*, Bursa Yazma ve Eski Basma Eserler Kütüphanesi Genel-122
- Kafesoğlu, İ. (1980). *Eski Türk Dini*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Kepecioğlu, K. *Bursa Kütüğü*, Bursa Yazma ve Eski Basma Eserler Kütüphanesi (BEEK) Genel-4522
- Kara, M.(1993). *Bursa Kütüğü*, Yedi İklim V (Temmuz), s. 100-102.
- Köprülü, O. F. (1947). *Şeyhülislam Karaçelebizâde Abdülaziz Efendi ve Müftü Suyu*, Belleten XI-41. s. 137-140.
- Mehmet Nail Tuman *Tuhfe-i Nâ'ili*, (Haz. Mustafa Tatçı-Cemal Kurnaz) Bizim Büro Yayınları, C. I, Ankara 2001.
- Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmani*, (Haz. Nuri Akbayar-Seyit Ali Kahraman) Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1996.
- Mermer, A. (2000). *Bursa Şehrengizleri Üzerine Bir Karşılaştırma*, Journal of Turkish Studies (Türklük Bilgisi Araştırmaları), volume 24/111, Harvard University, s. 279-288.
- Ocak, A.Y. (1999). *İslam-Türk İnaçlarında Hızır Yahut Hızır-İlyas Kültü*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara.
- Tanpınar, A. H. (2001). *Beş Şehir*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Tarlan, A. N. (1997). *Necati Beg Divanı*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.
- Uludağ, S. (1991). *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, Marifet Yayınları, İstanbul.
- Yurtsever, M. (1989). *Lâmiî Çelebi'nin Bursa Şehrengizi'nde Mekân Tasvirleri*, UÜİFD, Bursa, C. II, S. 2, s.243-252.